

7^η Ημερίδα

Ενδυνάμωσης Συλλόγων Ασθενών

Βήματα Ασθενών

Σάββατο 8 Δεκεμβρίου 2018

Η Προάσπιση των Δικαιωμάτων
των Ασθενών

Αρχές ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο πλαίσιο της φροντίδας ασθενών: τι προβλέπουν οι δεσμευτικής ισχύος για τη χώρα μας διεθνείς συμβάσεις?

Κατερίνα Νομίδου

Πρόεδρος ΠΟΣΟΨΥ

Αντιπρόεδρος ΣΟΦΨΥ Ν.ΣΕΡΡΩΝ

Γεν.Γραμματέας GAMIAN-Europe

Συντονίστρια μαθήματος «Δίκαιο και υπηρεσίες υγείας» του Π.Μ.Σ.

Δημόσια Υγεία-Πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας-Υπηρεσίες υγείας,

Σχολή Ιατρικής, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Leros 11.09.1989

Φαντάσου να έρχεται η αστυνομία με το φάρο
“ίου - ίου”

κάτω από το σπίτι σου,
να σου βάζουν χειροπέδες,
να σε τραβολογάνε στο δρόμο με τα όπλα στις
τσέπες.

Παθαίνεις σοκ

Οι αστυνομικοί ψάχνουν πληροφορίες στο ίντερνετ.....!!!

Καλησπέρα, μπορεί κάποιος να μου πει αν επιτρέπεται αστυνομικός, άνευ όπλου (όχι υπηρεσία γραφείου), να συμμετέχει σε μεταγωγή ψυχασθενούς ατόμου;

Κανονικά η μεταγωγή ψυχασθενούς γίνεται από ΕΚΑΒ και ο αστυνομικός συνοδεύει.

Αλλά έχουν βρει τους μαλάκες για όλες τις δουλειές....

Θεωρώ ότι μπορεί να σε στείλουν γιατί πλην του όπλου πρέπει να φέρεις αστυνομική ράβδο σφυρίχτρα κλπ δημόσια είδη κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας σου.

Ο ψυχασθενής δεν θεωρείται κρατούμενος, άρα το μόνο "όπλο" που μπορείς να χρησιμοποιήσεις εναντίον του κατά την μεταγωγή αν σου κάνει επίθεση είναι η σωματική σου δύναμη και κατά δεύτερον η αστυνομική ράβδος.

Επ' ουδενί χρήση πυροβόλου όπλου.

Υπ' αριθ. 3899/25-9-2007 Γνωμοδότηση του Εισαγγελέα ΑΠ

- Η ακούσια στέρηση της προσωπικής ελευθερίας ψυχασθενούς σε νοσηλευτικό ίδρυμα για τους σκοπούς αυτής - η οποία γίνεται **στα πλαίσια της δημόσιας ασφάλειας από επικίνδυνους ψυχασθενείς...**
- Ο Εισαγγελέας στην άνω περίπτωση **ενεργεί με την ιδιότητα του δικαστικού λειτουργού**. Και ναι μεν η ενέργεια αυτού εμφανίζεται να έχει διοικητικό χαρακτήρα, αφού δεν συνδέεται με αξιόποινη πράξη, πλην όμως είναι σαφές ότι **πρόκειται για παραγγελία με την οποία ζητείται η σύλληψη προσώπου** και στηρίζεται σε ρητή διάταξη νόμου - ...- που φέρει χαρακτήρα εν ευρεία έννοια καταδιωκτικού, εγγράφου και δικαιολογεί τη σύλληψη.
- Επομένως η συμμόρφωση σ' αυτή είναι υποχρεωτική για τα όργανα στα οποία απευθύνεται [= Αστυνομική αρχή]
- Έτσι, εφόσον το πρόσωπο δεν προσέρχεται οικειοθελώς, τα παραγγελθέντα αρμόδια αστυνομικά όργανα είναι **υποχρεωμένα να χρησιμοποιήσουν την προς τούτο αναγκαία βία για την εκτέλεση της παραγγελίας**, η οποία άλλως θα εξηρτάτο από τη θέληση του προσώπου

Η βιβλιογραφία λέει ότι στατιστικά **οι επικίνδυνοι ψυχικά ασθενείς είναι ένας ανά 1.000.000 πληθυσμού**. Άρα, στατιστικά μιλώντας, στην Ελλάδα έχουμε μόλις δέκα...
Τι γίνεται μετά;

- Τα βλέπεις όλα. Διότι σε δένουνε. Και στο Δαφνί δένουνε και στο Δρομοκαΐτειο σε δένουνε και σε κάποιες ψυχιατρικές κλινικές γενικών νοσοκομείων σε δένουνε.
- Εξαρτάται βέβαια από τους νοσηλευτές της βάρδιας. Αν σε δουν αρνάκι μπορεί να το ρισκάρουν και να μην σε δέσουν.
- Αν είναι βράδυ, μπορεί να σε δέσουν για να έχουν το κεφάλι τους ήσυχο.
- Αν είναι Σαββατοκύριακο μπορεί να σε δέσουνε για να βγουν οι βάρδιες τους, επειδή είναι λιγότερα άτομα.
- Αν αντιμιλήσεις η τιμωρία είναι δέσιμο.
- Για μένα όμως είναι πολύ σημαντικό να είναι σωστός ο διευθυντής. Αν ο διευθυντής είναι καλός, θα υποχρεώσει και το υπόλοιπο προσωπικό να κάνει τη δουλειά του καλά

ΟΗΕ & ανθρώπινα δικαιώματα: κείμενα με νομική δεσμευτική ισχύ

- Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα (ICESCR)
- Διεθνές Σύμφωνο για τα Αστικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ICCPR)
- Συνθήκη για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διάκρισης κατά των Γυναικών (CEDAW)
- Συνθήκη σχετικά με τα Δικαιώματα των Παιδιών (CRC)
- Διεθνής Σύμβαση για την Εξάλειψη κάθε μορφής Φυλετικών Διακρίσεων (CERD)
- Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (CAT)
- Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (CRPD)

Ευρωπαϊκή νομοθεσία με νομική δεσμευτική ισχύ

- Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και της Αξιοπρέπειας του Ανθρώπου σε σχέση με τις εφαρμογές της Βιολογίας και της Ιατρικής, Συμβούλιο Ευρώπης (1997)
- Άρθρο 35 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2000), προβλέπει το δικαίωμα πρόσβασης κάθε προσώπου σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας, ενώ καθιερώνεται παράλληλα η υποχρέωση κάθε κράτους για την προστασία αυτού του δικαιώματος (νομικά δεσμευτικό κείμενο από 2009)

Κείμενα & πρακτικές οδηγίες συμπεριφοράς αδιαμφισβήτητα ηθικής αξίας αλλά **χωρίς** δεσμευτική νομική ισχύ

- Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου -1948 (άρθρο 5: ελευθερία από βασανιστήρια και εξευτελιστική μεταχείριση)
- The standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners -1977
- Declaration on the Elimination of Violence against women (1993)
- Human Rights Resolution on Torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment (Commission on Human Rights) (2005)
- Basic principles and guidelines on the right to a remedy and reparation for victims of gross violations of international human rights law and serious violations of international humanitarian law (2005)

Κείμενα & πρακτικές οδηγίες συμπεριφοράς αδιαμφισβήτητα ηθικής αξίας **χωρίς** δεσμευτική νομική ισχύ

- Declaration of Alma-Ata, International Conference on Primary Health Care (1978)
- Principles for the Protection of Persons with Mental Illness and the Improvement of Mental Health Care (1991)
- Universal Declaration on the Human Genome and Human Rights (1997)
- International Guidelines on HIV/AIDS and Human Rights: 2006 Consolidated Version

Άρθρο 28 Συντάγματος

1. Οι γενικά παραδεγμένοι κανόνες του διεθνούς δικαίου, καθώς και **οι διεθνείς συμβάσεις, από την επικύρωσή τους με νόμο και τη θέση τους σε ισχύ σύμφωνα με τους όρους καθεμιάς, αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του εσωτερικού ελληνικού δικαίου και υπερισχύουν από κάθε άλλη αντίθετη διάταξη νόμου**

Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (CRPD)

N.4074/12, N.4488/17

- ❖ Ισότιμη αναγνώριση ενώπιον του νόμου και δικαιοπρακτική ικανότητα
- ❖ Ισότητα και μη-διάκριση
- ❖ Ελευθερία και ασφάλεια του προσώπου
- ❖ Υγεία, ενίσχυση των ικανοτήτων & αποκατάσταση
- ❖ Ελευθερία από βασανιστήρια ή σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία
- ❖ Άρθρο 25 (δ): Τα Κράτη Μέλη απαιτούν από επαγγελματίες υγείας να παρέχουν περίθαλψη ίδιας ποιότητας στα ΑμεΑ όπως και στα άλλα άτομα, και με βάση την **ελεύθερη και ενημερωμένη συναίνεση μέσω της πληροφόρησης για τα δικαιώματα του ανθρώπου, την αξιοπρέπεια, την αυτονομία και τις ανάγκες των ΑμεΑ** μέσω της εκπαίδευσης και της διακήρυξης ηθικών προτύπων για την δημόσια και ιδιωτική περίθαλψη

http://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=46

<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRPD/Pages/CRPDIndex.aspx>

Το δικαίωμα στην υγεία

Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικον., Κοινων. και Πολιτιστικά
Δικαιώματα -ICESCR

- Το δικαίωμα κάθε προσώπου να απολαμβάνει την καλύτερη δυνατή σωματική και ψυχική υγεία (Άρθρο 12)
  - General Comment 14 - guidance on measures to implement the 'right to health'
  - General Comment 5 – guidance on promoting the right of people with (mental) disabilities

<http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/ICESCR.aspx>

<http://www.ohchr.org/EN/PublicationsResources/Pages/FactSheets.aspx>
(ανάλυση του δικαιώματος στην υγεία)

<http://www.ohchr.org/Documents/Issues/Women/WRGS/Health/GC14.pdf>

<http://www.refworld.org/docid/4538838f0.html>

<http://www.ohchr.org/EN/PublicationsResources/Pages/FactSheets.aspx>

Ιπποκρατική ιατρική = επιστήμη + ηθική

- ....Να ασκώ την ιατρική με **ευσυνειδησία** και **αξιοπρέπεια** και να διαφυλάττω με όλες μου τις δυνάμεις την τιμή και τις ευγενείς παραδόσεις του ιατρικού λειτουργήματος...
- ...Η **υγεία** και η **αξιοπρέπεια** των ασθενών μου να είναι η κύρια φροντίδα μου ...

Ο σεβασμός συνδέεται άμεσα με την αξιοπρέπεια

Παραδείγματα παραβιάσεων δικαιωμάτων και προσβολής της αξιοπρέπειας στο χώρο της υγείας

Δικαίωμα στη ζωή	Ελλιπής εκτίμηση των αναγκών
Απαγόρευση κακομεταχείρισης ή εξευτελιστικής συμπεριφοράς	Μηχανική & χημική καθήλωση, Σωματική, λεκτική & ψυχολογική βία
Δικαίωμα σεβασμού ιδιωτικής ζωής	Έλλειψη σεβασμού για τα προσωπικά αντικείμενα
Ελευθερία έκφρασης	Ελλιπής ενημέρωση 1) για τα δικαιώματα, 2) του πώς και πού γίνονται καταγγελίες
Απαγόρευση διακρίσεων	Μη ισότιμη πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και αποκατάστασης
Δικαίωμα του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι	Περιορισμοί στις προσωπικές σχέσεις (περιλαμβανομένων και των σεξουαλικών)
Δικαίωμα στην ελευθερία και ασφάλεια του ατόμου	Νοσηλεία στο όνομα της δημόσιας τάξης Χορήγηση ηρεμιστικών χωρίς συναίνεση

CRPD General comments

- General comment No 1: Equal recognition before the law
(Ισότητα ενώπιον του νόμου, δικαιοπρακτική ικανότητα, δικαστική συμπαράσταση, συναίνεση, κλπ κλπ)
- <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G14/031/20/PDF/G1403120.pdf?OpenElement>
- General comment No 2: Accessibility
(Προσβασιμότητα, στίγμα, ενημέρωση)
- <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G14/033/13/PDF/G1403313.pdf?OpenElement>
- General comment No 3: Women and girls with disabilities
(Πρόσθετη προστασία για γυναίκες και κορίτσια με αναπηρίες)
- <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRPD/Pages/GC.aspx>

CRPD General comments

- General Comment No 5 – Right to independent living

(Ανεξάρτητη διαβίωση στην κοινότητα)

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRPD/C/GC/5&Lang=en

- General Comment No 6 – Equality and non-discrimination

(ισότητα και απαγόρευση διακρίσεων)

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRPD/C/GC/6&Lang=en

- General Comment No 7 – Participation of PwD in the implementation and monitoring of the Convention

(Συμμετοχή των ΑμεΑ στην εφαρμογή και παρακολούθηση της εφαρμογής της Σύμβασης)

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRPD/C/GC/7&Lang=en

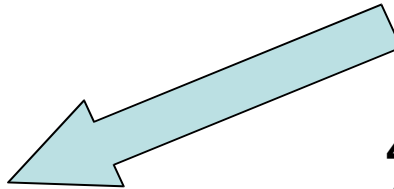
1 - ΙΑΤΡΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ

Το πρόβλημα βρίσκεται στο άτομο, το οποίο θεωρείται παθητικό και εξαρτώμενο από τους ειδικούς, οι οποίοι αναμένεται να το φροντίσουν και να το θεραπεύσουν για να γίνει «κανονικό»

2 - ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ

Το άτομο θεωρείται εξαρτώμενο αλλά και αντικείμενο οίκτου και λύπησης που χρειάζεται βοήθεια, καθώς δεν μπορεί να γίνει ανεξάρτητο

3 - ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ

•Το πρόβλημα βρίσκεται στην κοινωνία και όχι στο άτομο, η οποία θέτει περιορισμούς στην ισότιμη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρίες.

•Έμφαση στο κοινωνικό σύνολο και όχι στο άτομο.

•Το προσωπικό πρόβλημα γίνεται δημόσιο ζήτημα

4 - ΜΟΝΤΕΛΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ==>> ΕΞ΄ΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΜΟΝΤΕΛΟΥ

Η αναπηρία είναι η συνέπεια της αλληλεπίδρασης του ατόμου μ'ένα περιβάλλον που δεν προσφέρει τις κατάλληλες προσαρμογές για ίση απόλαυση και άσκηση όλων των δικαιωμάτων.

•Έμφαση στο σεβασμό των ανθρωπίνων αξιών και θεμελιωδών ελευθεριών

•Υμνος στην διαφορετικότητα

ΛΕΦΤΑ ΔΕΝ??? ΥΠΑΡΧΟΥΝ

**Ακόμη και με περιορισμένους πόρους
υπάρχουν υποχρεώσεις**

ΑΜΕΣΗΣ εφαρμογής:

- 1) εξασφάλιση του δικαιώματος στην υγεία
χωρίς διακρίσεις**
- 2) ανάπτυξη ειδικής νομοθεσίας και
πλάνων δράσης**

Ποιος λέει πώς θα πρέπει να είναι τα μέτρα?

UN Human Rights Council, Report of the Independent Expert on the question of human rights and extreme poverty, UN Doc. A/HRC/17/34, 17 March 2011

CESCR Letter, 16 May 2012

OHCHR, Report on austerity measures, 2013

Council of Europe study on this issue. The impact of the economic crisis and austerity measures on human rights in Europe: A Feasibility Study, Adopted by the Steering Committee for Human Rights (CDDH) on 11 December 2015

CESCR, Public debt, austerity measures and the International Covenant on Economic, Social and Cultural rights, UN Doc. E/C.12/2016/1, 22 July 2016

UN Human Rights Council, Report of the Independent Expert on the effects of foreign debt, UN Doc. A/HRC/37/54, 20 December 2017, para 2

Council conclusions on the economic crisis and health care (2014) calling on states to “Continue improving further access for all to high quality healthcare services paying particular attention to the most vulnerable groups”

Όλοι για έναν και ένας για όλους:

Κανένας στόχος δεν είναι πιο σημαντικός από τον άλλον κι όλοι λειτουργούν συμπληρωματικά για όλους τους άλλους

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΕΣΜΕΥΣΗ

ΒΙΩΣΙΜΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΟΧΟΙ

17 ΣΤΟΧΟΙ ΓΙΑ ΝΑ ΑΛΛΑΞΟΥΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΜΑΣ

- Η βελτίωση των υπηρεσιών υγείας και των αποτελεσμάτων της στην υγεία του πληθυσμού εξαρτάται από τη **διαθεσιμότητα, την προσβασιμότητα και την ικανότητα των εργαζομένων στον τομέα της υγείας** στο να παρέχουν **ποιοτική και ολοκληρωμένη περίθαλψη με επίκεντρο τον άνθρωπο**

